

วารสาร

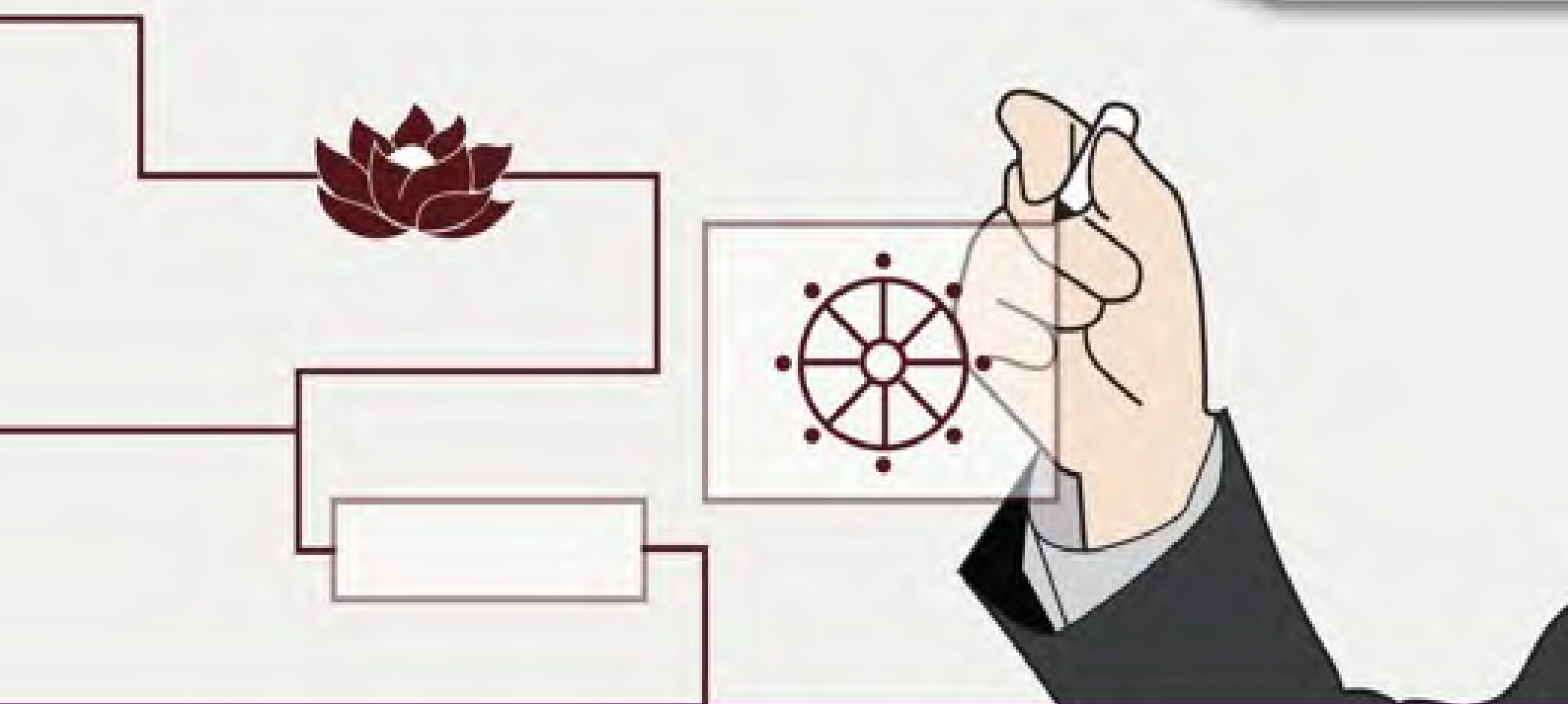
มหาจุฬาราชการ

Mahachula Academic Journal

ISSN : 2408 - 1078

ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๗ Vol.1 No.2 July - December 2014

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY

วารสาร มหาจุฬาราชการ Mahachula Academic Journal

ISSN : 2408 1078

ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๗

Vol.1. No.2 July – December 2014

● วัตถุประสงค์

วารสารมหาจุฬาราชการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นวารสารวิชาการ ราย ๖ เดือน (ปีละ ๒ ฉบับ) คือ ฉบับที่ ๑ เดือน มกราคม-มิถุนายน, ฉบับที่ ๒ เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานทางวิชาการและงานวิจัยด้านพระพุทธศาสนา เพื่อให้บริการทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่สังคม เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนแนวคิดทางพระพุทธศาสนา เพื่อสนับสนุนให้เกิดวารสารทางวิชาการกลางของมหาวิทยาลัย ในการเผยแพร่บทความวิชาการ และบทความวิจัยแก่ผู้บริหาร คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย และนิสิต นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา พระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ในขอบข่ายเนื้อหาสาขาวิชาสังคมวิทยา ศิลปศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

■ บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬาราชการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬาราชการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิง ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

■ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้รับการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย ๒ ท่านต่อบทความ

■ ทรัพย์สินและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสารมหาจุฬาราชการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทรัพย์สินของความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ วารสารมหาจุฬาราชการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

● เจ้าของ

กองวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานอธิการบดี ห้อง ๓๐๕ เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ถนนพลโยธิน ตำบลลำไทร อำเภอลำลูกเกด จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทรศัพท์ ๐๓๕ ๒๔๘๐๐๐ ต่อ ๘๗๗๓, โทรสาร ๐๓๕ ๒๔๘๐๑๓

www.jma.mcu.ac.th

● ที่ปรึกษาวารสารมหาจุฬาลงกรณวิชาการ

พระพรหมบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.

อธิการบดี

พระศรีคัมภีร์ญาณ, รองศาสตราจารย์ ดร.

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

พระสุธีธรรมานุวัตร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

พระราชวรมณี, ดร.

คณบดีคณะพุทธศาสตร์

พระปลัดมารุต วรมงคล, ผู้ช่วยศาสตราจารย์

คณบดีคณะครุศาสตร์

พระมหาขวัญชัย กิตติปาโล

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

พระครูปริยัติกิตติธำรง, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

● บรรณาธิการ

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รองศาสตราจารย์ ดร.

● หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นายสุชญา ศิริธัญญ

● กองบรรณาธิการ :

พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ พรหมเลิศ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน

มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ มั่งมีสุขศิริ

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ดร.วีรชาติ นิมนองค์

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

ดร.อุทัย สติมัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ดร.วันชัย สุขตาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

นายสุกัญญา สุตจันทร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

● คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสารทางวิชาการ (Peer Review)

สาขาวิชา ศาสนา, ปรัชญา, พระพุทธศาสนา, ครุศาสตร์, มนุษยศาสตร์, สังคมศาสตร์

■ ผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

พระศรีคัมภีร์ญาณ, ศาสตราจารย์ ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รองศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระสุธีวรญาณ, รองศาสตราจารย์ ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระสุธีธรรมานุวัตร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สมิทธิพล เนตรนิมิตร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ชูศักดิ์ ทิพย์เกษร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์รังษิ์ สุทนต์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรียงชัย หมั่นชนะ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร สุยะใจ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระกาญจน์ กนกกมลเสถ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ ศุภษร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐ์ ศรีดี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

■ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ พิเศษ อติศักดิ์ ทองบุญ

ราชบัณฑิต

ศาสตราจารย์ ดร.วิษระ งามจิตรเจริญ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา จันทร์แก้ว

มหาวิทยาลัยบูรพา

(๕)

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชชุดา หุ่นวิไล
รองศาสตราจารย์ ดร.เมธาวี อุดมธรรมมานภาพ
รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน
รองศาสตราจารย์ ดร.สนธิ สัตโยภาส
รองศาสตราจารย์ ดร.เสริมศรี ไชยศรี
รองศาสตราจารย์ สยาม คำปรีดา
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักษิตย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ มั่งมีสุขศิริ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นลินี ณ นคร
ดร.วีรชาติ นิมนองค์
ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตระ
ดร.มารุต พัฒนา
ดร.ชัยสิทธิ์ ทองบริสุทธิ

ดร.วันชัย สุขตาม

● ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พิธีจัญอักษร

พระมหาเอกลักษณ์ จิตตเทโว
นายสุภฐาน สุดาจันทร์
นายธานี สุวรรณประทีป
นายสุรัตน์ คำโสภา

งานสมาชิก

นายสุภฐาน สุดาจันทร์

บันทึกข้อมูล

นายจิระศักดิ์ ธารสุขกระจำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

นายสินชัย วงษ์จำนงค์
นางสาวสุจิตรา ขวดรัมย์
นายสันตต์ จันทร์ทาทอง

งานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

นายณพดล เพ็ญประชุม

- **นิติกร**

นายธวัช แยมปัว

- **ภาพ/ศิลปะ**

พระมหาสุระศักดิ์ ชีรวโส

- **ออกแบบปก**

นางสาวจุฬารัตน์ วิชานาติ

- **จัดรูปเล่ม**

นายสมบุญณ์ เพ่งพิศ

- **พิมพ์ที่**

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ ๑๑- ๑๗ แขวงบรมมหาราชวัง

เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๐๒ ๖๒๓ ๕๖๒๔ โทรสาร ๐๒ ๖๒๓ ๕๖๒๓

บทบรรณาธิการ

วารสารมหาจุฬาริชาการ ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๗ ได้รวบรวมบทความวิชาการของผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ของมหาวิทยาลัย รวมถึงคณาจารย์ต่างสถาบัน ร่วมส่งบทความทางวิชาการมาร่วมตีพิมพ์ เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ทำให้มีโอกาสดูได้ศึกษาพุทธธรรมและการนำไปประยุกต์กับศาสตร์สมัยใหม่ รวมถึงได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามหลักคำสอนทางพระศาสนา อันเป็นการบริการวิชาการแก่สังคม

ในครั้งนี้องบบรรณาธิการและคณะทำงานฝ่ายจัดทำวารสารมหาจุฬาริชาการ ได้รับเกียรติจากผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ของมหาวิทยาลัย และคณาจารย์ต่างสถาบัน ได้ส่งบทความวิชาการเพื่อลงตีพิมพ์เผยแพร่ ประกอบด้วยบทความทางวิชาการ เนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและปรัชญาพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และบทความวิจัย ซึ่งรายละเอียดบทความต่างๆ กองบรรณาธิการ ได้กล่าวถึงเนื้อหาของแต่ละบทความโดยสรุปภายในเล่ม ดังนี้

บทความที่ ๑ เรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมกับผู้บริหารการศึกษา” โดย พระมหาสมบุญ สุธมโม, ดร. มีสาระสำคัญคือ ผู้บริหารการศึกษาจะต้องบริหารจัดการศึกษาให้ครูทุกคน ร่วมมือกันอบรมสั่งสอนนักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม บทบาทของผู้บริหารการศึกษานั้น จะต้องรู้จักประยุกต์และนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้กับการงานบริหารการศึกษาให้มากขึ้น เพราะปัจจุบันปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนไทยเริ่มไม่ค่อยมีมากนัก เช่น นักเรียนไม่ชอบอยู่ในกฎเกณฑ์ ไม่มีระเบียบ ชอบใช้ความรุนแรง ดังนั้น หากผู้บริหารนำพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้กับการประพฤติปฏิบัติ จะทำให้การศึกษาด้านอื่นๆ จะทำให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น และจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

บทความที่ ๒ เรื่อง “หลักศูนยตา: แนวคิดทางพระพุทธศาสนาที่สะท้อนให้เห็นความงาม” โดย พระมหาทวี มหาปญโญ, ผศ.ดร. มีสาระสำคัญคือ ศูนยตา เป็นคำสอนที่ทำให้คนส่วนใหญ่คิดว่าแนวคิดเรื่องความงามไม่มีในพระพุทธศาสนา อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงหลักคำสอนนี้ได้ปฏิเสธความงาม ยิ่งไปกว่านั้นพระพุทธศาสนาได้ให้แนวคิดการเข้าใจความงามในแง่มุมที่แตกต่าง กล่าวคือจากแง่ของอนิจจตา อาจกล่าวได้ว่าความงามเป็นผลผลิตแห่งฝีมือหรือความชำนาญของมนุษย์ ความงามไม่ใช่คุณสมบัติที่มีอยู่ดั้งเดิมของวัตถุ แต่จากแง่ของศูนยตา ความงามคือ ความตรงตริงใจทางสุนทรียศาสตร์

ความงามในพระศนะของพระพุทธศาสนา ไม่ได้เป็นทั้งสิ่งที่แน่นอนตายตัวหรือคุณสมบัติที่มีอยู่อย่างนิรันดร์ ความงามสามารถรับรู้ได้ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของปรากฏการณ์ในโลกที่อิงอาศัยกันและกัน และเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จึงกล่าวได้ว่า หลักศูนยตาของพระพุทธศาสนาได้เสนอทฤษฎีแห่งความงามที่เป็นสากล

บทความที่ ๓ เรื่อง “วิธีแก้ปัญหาคความขัดแย้งในสังคมไทย ด้วยวิธีการสมานฉันท์แนวพุทธ” โดย ศ.พิเศษอดิศักดิ์ ทองบุญ ราชบัณฑิต ได้เสนอว่า ความขัดแย้งในสังคมไทย ก่อให้เกิดผลกระทบต่องาน การเมือง การปกครอง และเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดความแตกแยกเป็นฝักเป็นฝ่าย ก่อให้เกิดความกระทบต่อความสุขของสังคมเกือบทุกด้าน เป็นอุปสรรคต่อการบริหารบ้านเมือง ทำให้เกิดความวิกฤตทางเศรษฐกิจ แม้จะมีผู้หวังดีเสนอแนวทางแก้ไขแนวสมานฉันท์ ให้รักสามัคคีมาหลายแนว แต่ก็ไม่เป็นรูปธรรม ที่จะยุติความขัดแย้งลงได้ ในทางตรงกันข้าม กลับทวีความรุนแรงมากขึ้น ในท่ามกลางความขัดแย้งของคน ๒ ฝ่าย ก็ยังมีชาวสังคมส่วนมากที่วางตัวเป็นกลาง หรือมักเรียกกันว่า พลังเงียบต่างเฝ้ามองอย่างมีความหวังว่า ปัญหาดังกล่าว จะยุติลงด้วยดี โดยมีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลผู้หวังดีต่อประเทศชาติอย่างจริงใจ มาช่วยประนีประนอมให้เรื่องร้ายกลายเป็นดีในที่สุด เพราะเชื่อว่า อยู่ยงยาก ไม่สิ้นคนดี เพราะผู้หวังดีต่อประเทศชาติอย่างจริงใจโดยไม่มีผลประโยชน์ส่วนตนแอบแฝงนั้นมียู่มาก ถ้าได้รับแรงบันดาลใจที่ดีและมั่นใจ ก็จรรวมพลังกันทำเรื่องร้ายให้กลายเป็นดีได้ตามที่หวัง และผู้เขียนยังเสนออีกว่า ประเทศไทย มีพระพุทธศาสนา เป็นรากฐานทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตของคนไทยมายาวนาน คนส่วนมากนับถือพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์เป็นที่พึ่งที่ระลึก และดำเนินชีวิตตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา ถ้านำพุทธวิธี คือเรื่องราวพระสูตรต่างๆ เช่น กัณติสูตร หรือหลักสารณียธรรม ๖ กล่าวคือ มีเมตตาทั้งทางกาย ทางวาจาและทางใจ แบ่งปันลาภที่ได้มา โดยธรรมแก่กัน มีความประพฤติเสมอกัน มีความเห็นถูกต้องเสมอกัน ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่ทรงแสดงแก่พระภิกษุสงฆ์มาประยุกต์ใช้กับปัญหาดังกล่าว น่าจะทำให้สังคมไทยยอมรับได้และช่วยเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้หวังดีได้ทำเรื่องร้ายให้กลายเป็นดี สมตามความหวังของสังคมไทยได้

บทความที่ ๔ เรื่อง “ลังกาวัคในสยามและสยามวัคในศรีลังกา” โดย รศ.สมบุญ บัญญัติ มีสาระสำคัญคือ ความสัมพันธ์ของประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในประเทศไทย (สยาม) และประเทศศรีลังกา ซึ่งเป็นลักษณะของความสัมพันธ์ในการสืบทอด พัฒนาและฟื้นฟูพระพุทธศาสนาทั้งสองประเทศ โดยต่างฝ่ายต่างมีบทบาททั้งการเป็นผู้สืบทอดและการเป็นผู้รับการสืบทอดต่างยุคต่างสมัยกัน อันมีผลทำให้พระพุทธศาสนาได้ตั้งมั่นและสถิตอย่างมั่นคงในทั้งสองประเทศจนถึงปัจจุบัน โดยฝ่ายไทยหรือ

(๘)

สยาม ได้รับเอาพระพุทธศาสนาจากลังกาวงศ์มายึดถือปฏิบัติ มาตั้งแต่ราวพุทธศักราช ๑๘๐๐ และเจริญรุ่งเรืองในสยามประเทศโดยเฉพาะในเมืองนครศรีธรรมราช ต่อมาได้เผยแผ่ไปสู่เมืองอื่นๆ โดยในยุคนสมัยของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชกษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัย ได้อาราธนาพระสงฆ์และนักปราชญ์ราชบัณฑิตจากเมืองนครศรีธรรมราชไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาจากลังกาวงศ์ที่กรุงสุโขทัย

บทความที่ ๕ เรื่อง “พุทธศาสตร์กับประสิทธิภาพการศึกษา” โดย รศ. พูนทรัพย์ เกตุวิชระพงศ์ มีสาระสำคัญ คือ ประสิทธิภาพการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ หมายถึง การดำเนินการในกิจกรรมการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างมีความเข้าใจ (ปัญญาเกิดขึ้น) เพื่อนำมาใช้ในการลด หรือแก้ปัญหาชีวิตบุคคล และสังคมทั้งระยะสั้นและระยะยาวและประสบกับความสุขที่มั่นคงในบุคคลและสังคม โดยเข้ากับหลักประหยัดสุดและเกิดประโยชน์สูงสุด มุ่งที่จะลงทุน ลงกำลังในการเรียนรู้ด้วยกำลังกาย กำลังความคิด ตลอดจนทรัพยากรที่ช่วยในการศึกษาจำนวนน้อย แต่ได้ผลประโยชน์จากการเรียนรู้ได้มาก

บทความวิจัยที่ ๖ เรื่อง “การวิจัยทางการศึกษาเชิงพุทธ” โดย รศ.ดร.เมธาวี อุดมธรรมมานุภาพ และ ผศ.ดร.เริงชัย หมื่นชนะ มีสาระสำคัญ คือ ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีทางการศึกษาจากพระไตรปิฎก บูรณาการกับการบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารสภาพแวดล้อม และการวิจัยทางการศึกษาเชิงพุทธ จุดมุ่งหมายของการวิจัยทางการศึกษาเชิงพุทธนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยการสังเกต เพื่อให้ผู้เรียนวิชาพุทธบริหารการศึกษา ได้นำเอาหลักคำสอนเกี่ยวกับการศึกษาทางพระพุทธศาสนามาวิจัย เพื่อที่จะให้คำสอนนั้นๆ มีความตรงเชื่อถือได้ก่อนที่จะนำข้อธรรมนั้นๆ ไปประพฤติปฏิบัติ หรือนำเอาไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์นั้นๆ หรือเป็นแนวคิดในการศึกษาวิจัยต่อไป

บทความวิจัยที่ ๗ เรื่อง “การศึกษาเจตคติที่มีต่อพฤติกรรมด้านความสันโดษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ในเขตกรุงเทพมหานคร” โดย รศ.ดร.อานวย เดชชัยศรี และ ผศ.ดร. สมศักดิ์ บุญปู มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเจตคติที่มีต่อพฤติกรรมด้านความสันโดษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบเจตคติที่มีต่อพฤติกรรมด้านความสันโดษของนักเรียน จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานและขนาดโรงเรียน ของเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) พบว่า นักเรียนมีเจตคติในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านยินดีตามได้ ข้อที่นักเรียนมีเจตคติสูงสุด ๓ อันดับแรก คือ ๑) ยินดีตามได้ ๒) ยินดีตามมี และ ๓) ยินดีตามควรตามลำดับ

บทความที่ ๘ เรื่อง “พุทธศิลป์กับการนำไปประดับตกแต่งโรงแรม : ความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม” โดย ดร.อำนาจ ยอดทอง ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มีสาระสำคัญ คือ ภาพพุทธศิลป์ที่ประดับตกแต่งโรงแรม ในด้าน “ความเหมาะสม” และ “ไม่เหมาะสม” ตามหลักการวรรณะในพระรัตนตรัย พบว่า การนำพุทธศิลป์ไปตกแต่งโรงแรม เกิดจากเจตนาที่ดี ต้องการแสดงพุทธศิลป์อันเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย อีกทั้งยังเป็นการช่วยเผยแผ่ พระพุทธศาสนาในยุคใหม่ที่สามารถทำได้ แต่การตกแต่งแบบไหน สามารถทำได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าเป็นการตกแต่งแบบไหน หากจัดเป็นเขตบริเวณ ห้อง หรืออาคารแยกต่างหากจากสถานที่ต่างๆ ในโรงแรม ถือว่า “เหมาะสม” แต่หากจัดรวมไว้ในสถานที่ หรือห้องต่างๆ ของโรงแรม ก็ขึ้นอยู่กับว่า พุทธศิลป์เหล่านั้น เป็นศิลปะประเภทใด หากเป็นประเพณีจิตรกรรมและประติมากรรม ก็สามารถทำได้ ในบางห้อง เช่น ห้องนอน ห้องรับแขก ห้องทั่วไป ยกเว้นบางห้องที่ไม่สมควร เช่น ห้องน้ำ ห้องบันได เป็นต้น

บทความวิจัยที่ ๙ เรื่อง “ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษา” โดย ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ ผู้อำนวยการสำนักสามัญศึกษา มีสาระสำคัญ คือ การวิจัยเรื่อง ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษา มีวัตถุประสงค์ คือ (๑) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นนักศึกษา ๙ ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ การมีวินัย การเสียสละ ความกตัญญูต่เวที การประหยัด ความอดทน ความเพียร และความเมตตา (๒) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นระหว่างนักศึกษาต่อการศึกษา การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (๓) เพื่อวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไปประยุกต์ใช้ตามตัวแปรลักษณะข้อมูลทั่วไปที่ได้มาจากการสุ่มแบบสอบถามและแบบเจาะจง จำนวน ๑๒๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป spss+

บทความที่ ๑๐ เรื่อง “การควบคุมฝูงชนตามแนวทางพระพุทธศาสนา” โดย ด.ต.สุรัชย์ แก้วคุณ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีสาระสำคัญ คือ แนวทางการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการกิจควบคุมฝูงชนในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิในการป้องกันตนเองและการใช้กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อให้บรรลุภารกิจที่ได้รับมอบหมายภายใต้กรอบของกฎหมายและนโยบายของทางราชการ การปฏิบัติการในการกิจการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการควบคุมฝูงชนเป็นไปด้วยความเหมาะสมกับสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นโดยไม่ทำให้เสียภาพพจน์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ การใช้กำลังที่เกินกว่าเหตุและป้องกันหรือหลีกเลี่ยงการสูญเสียที่จะเกิดแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจอันเนื่องมาจากการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

(๑๐)

เมื่อกล่าวถึงพื้นฐานของการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี ในทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้ตั้งอยู่บนฐานของธัมมิกมัชฌิมาวิธี โดยมีการจัดการความขัดแย้งดำรงอยู่บนฐานคิดหลัก ๒ ประการ คือ เป็นวิธีที่เป็นกลาง (มัชฌิมาวิธี) และวิธีที่เป็นกลางต้องดำรงอยู่บนฐานของความชอบธรรม (ธัมมิกวิธี) พระพุทธเจ้าทรงนำเสนอวิธีการจัดการความขัดแย้งบนฐานคิดของความเป็นกลาง กรณีศึกษาที่สามารถยืนยันข้อสมมติฐานเบื้องต้นก็คือ การที่พระพุทธเจ้ามักจะใช้วิธีไกล่เกลี่ยคนกลางเข้าไปดำเนินการ

สำหรับรายละเอียดบทความทั้งหมดนี้ ผู้ใคร่ต่อการศึกษา สามารถค้นหาได้จากบทความดังกล่าวในวารสารเล่มนี้ และพบกันอีกในวารสารมหาจุฬาราชการ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ มกราคม - มิถุนายน ๒๕๕๘

(พระมหาพรหมชา ธรรมหาโส, รศ.ดร.)

บรรณาธิการ

วารสารมหาจุฬาราชการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	(๖)
คุณธรรมจริยธรรมกับผู้บริหารทางการศึกษา	
พระมหาสมบุรณ์ สุธมโม, ดร.	๑
หลักศูนยตา “แนวคิดทางพระพุทธศาสนาที่สะท้อนให้เห็นความงาม”	
พระมหาทวิ มหาปณฺโณ, ผศ.ดร.	๑๔
วิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทยด้วยการสมานฉันท์แนวพุทธ	
ศ.พิเศษอดิศักดิ์ ทองบุญ ราชบัณฑิต	๒๔
ลัทธิทางคัมภีร์ในสยามและสยามวงศ์ในศรีลังกา	
รศ.สมบุรณ์ บุญฤทธิ์	๓๕
พุทธศาสตร์กับประสิทธิภาพการศึกษา	
รศ.พูนทรัพย์ เกตุวีระพงศ์	๕๔
การวิจัยทางการศึกษาเชิงพุทธ	
รศ.ดร.เมธาวี อุดมธรรมานุภาพ และ ผศ.ดร.เรียงชัย หมื่นชนะ	๗๐
การศึกษาเจตคติที่มีต่อพฤติกรรมด้านความสันโดษของนักเรียน	
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ในเขตกรุงเทพมหานคร	
รศ.ดร.อำนาจ เดชชัยศรี และ ผศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปู	๘๓
พุทธศิลป์กับการนำไปประดับตกแต่งโรงแรม : ความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม	
ดร.อำนาจ ยอดทอง	๙๒
ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษา	
ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ	๑๑๒
การควบคุมฝูงชนตามแนวทางพระพุทธศาสนา	
ด.ต.สุรัชย์ แก้วคุณ	๑๒๕
วิจารณ์สตูดิโอภัร์เนตติปกรณ	
สุชญา ศิริธัญญาร	๑๔๓

ภาคผนวก

- คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	๑๕๖
- แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับเพื่อพิจารณานำลงในวารสารมหาจุฬาริชาการ	๑๖๒
- หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสารมหาจุฬาริชาการ	๑๖๔
- ขั้นตอนการดำเนินงานของวารสารมหาจุฬาริชาการ	๑๖๕

คุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารการศึกษา

The Doctrinal Virtues and the Ethics

Possessed by the Educational Administrators

พระมหาสมบุรณ์ สุธมโม,ดร.

Phramaha Somboon Sudhammo, Dr.

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

โรงเรียนทั้งหลายมีหน้าที่ให้การศึกษาแก่นักเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และความประพฤติดี ครูทั้งหลายเป็นบุคคลสำคัญในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องบริหารจัดการศึกษาให้ครูทุกคนร่วมมือกันอบรมสั่งสอนนักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม บทบาทของผู้บริหารการศึกษายุคใหม่นั้น ผู้บริหารจะต้องรู้จักการประยุกต์นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาใช้กับงานบริหารการศึกษาให้มากขึ้น เพราะปัจจุบันปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนไทย เสื่อมทรามลงไปมาก กล่าวคือ นักเรียนไม่ชอบอยู่ในกฎเกณฑ์ ไม่มีระเบียบวินัย ใช้ความรุนแรง ทำร้ายกัน ดังนั้น ถ้าผู้บริหารการศึกษาทั้งหลายมีคุณสมบัติดีงาม นำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้กับการประพฤติปฏิบัติ จะทำให้การศึกษาด้านอื่นๆ จะทำให้นักเรียนพัฒนา และประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

คุณธรรม คือ ความดีงาม เป็นสภาพที่เกื้อกูล

จริยธรรม คือ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม

ผู้บริหารการศึกษา หมายถึง บุคคลที่รับผิดชอบกระบวนการดำเนินงานการศึกษาเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีหน้าที่บริหารที่สำคัญ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม ในองค์การธุรกิจเรียกผู้บริหารว่า ผู้จัดการ แต่ในหน่วยงาน องค์การของรัฐเรียกว่า ผู้บริหาร

จริยธรรมทางบริหารการศึกษา หมายถึง มาตรฐานของการปฏิบัติงานหรือการประเมินเชิงคุณธรรมที่ผู้บริหารใช้ในการบริหารองค์การ

คุณสมบัติของผู้บริหารที่ช่วยเสริมสร้างจิตใจให้ดีงาม คือ หลักพรหมวิหาร ๔ ได้แก่

๑) เมตตา	๒) กรุณา
๓) มุทิตา	๔) อุเบกขา

นอกจากนี้ ผู้บริหารควรมีหลักธรรมในการบริหารงานคือ สัปปุริสธรรม ๗ อิทธิบาท ๔ สังคหวัตถุ ๔ ขรรวาสธรรม ๔ และทศพิธราชธรรม ด้วย

คุณธรรม จริยธรรม มีความสำคัญอย่างยิ่งในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน จะช่วยให้เยาวชนและคนในชาติมีคุณภาพ อันจะทำให้เกิดความสุขกับตนเอง แก่สังคม และในโลกนี้

คำสำคัญ : คุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารการศึกษา หลักธรรมสำหรับผู้บริหารการศึกษา

Abstract

All of the schools are of the duties in giving the education to the student. for developing the students to have good knowledges and behaviors. The teachers are the important people in the management of the education. Especially, the educational administrators must administrate and manage the education rightly to cause the teachers to co-operate in training and the teaching the students to be of the good virtues and ethics. In the new aged administrators' roles, the administrators must know how to apply the Doctrinal Principle to the administrative works, at present, the problems about the Virtues and the Ethics arising to the young Thai people are declined. That is say, the student do not likes to be in the regulations, without the order and the rules and use the strength to hurt one another. So, if the administrators are of good qualifications and bring the Buddhist Doctrines to be applined to their behaves, the other students will be developed and will be successful in according the set targets.

The Doctrinal Virtues are the good doctrines and the helping states.

The Ethics are the Doctrines to be the practised, the Precepts and the rules of the precepts.

The educational administrator is the person who is responsible for the process of carrying out the education to attain the aims set up by the organization according the set aim. The administrators are of the duty in setting up the plan, the organizing, the leading, and the controlling. In business organization the administrator is called manager, but in the governmental organization, he is called the administrator.

The educational ethics mean the standard of doing the work or the ethical measurement used by the administrators in the administration of the organization.

The qualifications of the administrators helping the minds to be good are the principles of the 4 Brahmavihara which are Metta, Karuṇā, Muditā, and Upekkhā. Beside this, the administrators should have the following Doctrinal principles in administrating the works, which are 7 Sappurisadhamma, 4 Iddhipāda, 4 Saṅgahavatthu, 4 Gharāvāsa-dhamma, and Dasarājadhamma.

The virtues and the ethics are of the most importance in setting up the virtues and the ethics to young people. This fact will help the children to be of the qualities, which will help everybody to have the happiness in oneself and in societies as well as in the world.

Keywords : Virtue, Ethics, educational administrator, Doctrinal principles in administrating the works

ความนำ

ปัจจุบันสังคมไทยเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไปตามกระแสวัฒนธรรมตะวันตก ที่มาพร้อมกับปัญหาหลากหลายทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง อันเป็นสาเหตุทำให้พฤติกรรมของมนุษย์เบี่ยงเบนไปในทิศทางที่ไม่เหมาะสม ทั้งด้านสภาพจิตใจ การแสดงออก และการดำเนินชีวิต ฉะนั้น การปฏิรูปการศึกษาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เยาวชนจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้เป็นคนที่มีความรู้ ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริ โดยกำหนดนโยบายและมาตรการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาเป็นเรื่องเร่งด่วนที่กระทรวงศึกษาธิการจะต้องรีบดำเนินการ ดังที่พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๙ ความว่า

งานด้านการศึกษาเป็นงานสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชาติ เพราะความเจริญและความเสื่อมของชาตินั้นขึ้นอยู่กับการศึกษาของพลเมืองเป็นข้อใหญ่...

และพระราชดำรัสเมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๒ ความว่า

ผู้มีวิชาการแล้วจำเป็นจะต้องมีคุณสมบัติในตนเองนอกจากวิชาความรู้ด้วย จึงจะนำตนนำชาติให้เจริญได้ คุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับทุกคนนั้น ได้แก่ ความละเอียดซื่อสัตย์สุจริต

ทั้งในความคิดและการกระทำ ความกตัญญูรู้คุณชาติบ้านเมือง และผู้มีอุปการะตัวมา ความไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบผู้อื่น หากแต่มีความจริงใจ มีความปรารถนาดีต่อกัน เอื้อเฟื้อกันตามฐานะและหน้าที่..

จากพระบรมราโชวาท ย่อมชี้ให้เห็นความสำคัญของการศึกษา และการบริหารจัดการการศึกษาที่ต้องดำเนินการไปพร้อมกับคุณธรรมจริยธรรม จึงจะเกิดเป็นความเจริญรุ่งเรืองแก่ชาติบ้านเมืองในที่สุด

การศึกษา

การศึกษา ทำให้เกิดมีความรอบรู้ที่กว้างขวางนั้น ยังไม่สามารถสร้างคนให้สมบูรณ์มีคุณภาพได้ เพราะคนที่มีคุณภาพนั้นต้องเป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม การที่จะปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้เป็นคนขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ เสียสละ และช่วยเหลือสังคมนั้น จะต้องได้รับการปลูกฝังบ่มเพาะเป็นระยะยาวนานพอสมควร และดูจะยากกว่าการเรียนรู้เพื่อให้เป็นคนรู้รอบเสียอีก อนึ่ง ปัจจัยในการพัฒนาประเทศที่สำคัญที่สุด คือ การพัฒนาคน หรือการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน นั้นหมายความว่า การดำเนินการให้บุคคลในชาติมีการกินดีอยู่ดี มีสุขภาพที่แข็งแรงสมบูรณ์ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด มีความสามารถและประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ตลอดจนการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม การพัฒนาคนจึงเป็นหนทางนำไปสู่การพัฒนาประเทศ ดังคำกล่าวที่ว่า “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนนับเป็นเป้าหมายสูงสุดของทุกประเทศ เพราะถ้าปราศจากพลเมืองที่มีคุณภาพแล้ว แม้ประเทศนั้นจะมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์เพียงใด ก็ยังไม่สามารถทำให้ทรัพยากรที่มีอยู่นั้นเป็นประโยชน์ในการสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศชาติได้”^๑

การศึกษาแห่งชาติเป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีโรงเรียนทำหน้าที่เป็นหน่วยงานให้การศึกษาเพื่อพัฒนาคนโดยตรง ซึ่งจำแนกออกเป็น ๔ ระดับ คือ อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา การศึกษาในแต่ละระดับนั้น นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในสภาพคุณลักษณะที่เหมาะสมต่อการให้การศึกษาเพื่อให้มีทั้งความรู้และความประพฤติดี ครูผู้สอนในโรงเรียนหรือสถานศึกษาทุกคนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษา รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษาจะต้องทำความเข้าใจกับครูผู้สอน โดยขอให้ครูผู้สอนทุกคนร่วมแรงร่วมใจอบรม

^๑ วิชัย ตันศิริ, “พระราชบัญญัติการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษา”, วารสารข้าราชการครู, ปีที่ ๒๐ ฉบับที่ ๒ (ธันวาคม -มกราคม ๒๕๔๓), : ๑๕.

สั่งสอนนักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม ฉะนั้น บทบาทผู้บริหารการศึกษาในยุคใหม่จะต้องรู้จักการนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้กับงานบริหารการศึกษาให้มากขึ้น เพราะในปัจจุบันคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนไทยเสื่อมทรามลงมาก กล่าวคือ ไม่ชอบอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ ไม่มีระเบียบวินัย ชอบใช้ความรุนแรงทำลายล้างกัน ซึ่งหากนำหลักธรรมมาใช้ควบคู่การบริหารการศึกษา จะทำให้การพัฒนาในด้านอื่น ๆ ย่างขึ้น

คุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรม คือ หลักธรรมจริยาที่สร้างความรู้สึกลึกซึ้งชอบชั่วดีในทางศีลธรรม มีคุณงามความดีภายในจิตใจ การกระทำที่ดีย่อมมีผลผลิตของความดี คือ การชื่นชมยกย่อง ส่วนการกระทำชั่วย่อมนำคำติเตียนความเจ็บใจมาให้ การเป็นผู้มีคุณธรรมคือการปฏิบัติตนอยู่ในกรอบที่ดีงาม เช่น การไม่ฆ่าสัตว์ ไม่เบียดเบียน ไม่ลักขโมย ไม่ประพฤติผิดในกาม เป็นต้น สภาพของการทำความดี คือ ความเหมาะสมกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมด้วยหลักจริยธรรมที่สามารถจำแนกความถูกต้อง มีสติสัมปชัญญะรับผิดชอบชั่วดีตามทำนองคลองธรรม มีจิตใจ ลักษณะนิสัย และความตั้งใจ หรือเจตนาที่ดีงาม^๒

ดังนั้น กล่าวได้ว่า คุณธรรม หมายถึง ศีลธรรมที่ได้ปลูกฝังไว้ในจิตสำนึกของคน เป็นความรู้สึกสำนึกคิดที่จะนำไปสู่การปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ และรู้ดีรู้ชั่ว รู้เลือกสรร ความเชื่อ ศรัทธา ยึดมั่นในสิ่งดีงาม ฝังฝังไว้ในจิตใจเป็น ‘นามธรรม’ แล้วแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคม คุณธรรม เป็นคุณภาพของจิตใจ กล่าวคือ คุณสมบัติของผู้บริหารที่เสริมสร้างจิตใจให้ดีงามให้เป็นจิตใจที่สูงประณีตและประเสริฐ ได้แก่

๑. เมตตา คือ ความรักปรารถนาดี เป็นมิตร อยากรให้ผู้อื่นมีความสุข
๒. กรุณา คือ ความสงสารอยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์
๓. มุทิตา คือ ความพลอยยินดี พร้อมทั้งจะส่งเสริมสนับสนุนผู้ที่ประสบความสำเร็จให้มีความสุขหรือก้าวหน้าในการทำสิ่งที่ดีงาม
๔. อุเบกขา คือ การวางตัววางใจเป็นกลาง เพื่อรักษาศรัทธา เมื่อผู้อื่นควรจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของเขาตามเหตุและผล

^๒ ประภาศรี สีหอำไพ, พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๒๑.